

بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی بر ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران

الهام اشعری^۱

کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا

دکتر روشنک خدابخش پیرکلانی^۲ ©

دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا

دکتر ساناز خمّامی^۳

محقق پسا دکتری روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا

(تاریخ دریافت: ۱۹ فروردین ۱۴۰۱؛ تاریخ پذیرش: ۲۳ خرداد ۱۴۰۱)

هدف: امروزه گزینه‌های مختلف سرمایه‌گذاری در بازار در دسترس است و سرمایه‌گذاران همیشه گزینه سرمایه‌گذاری را ترجیح می‌دهند که متناسب با ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها، ترجیحات ریسک و بازدهی مورد انتظارشان باشد. همچنین تحمل ریسک تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد. بدین ترتیب، مطالعه حاضر به رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و تحمل ریسک می‌پردازد. روش: پژوهش حاضر از روش تحقیق کمی بوده و طرح پژوهش از نوع همبستگی می‌باشد. این تحقیق از نوع توصیفی - قیاسی با تأکید بر تحلیل ساختاری و بر اساس هدف از نوع کاربردی می‌باشد. داده‌ها از ۲۰۰ سرمایه‌گذار بورس اوراق بهادار از طریق پرسشنامه آنلاین جمع‌آوری گردید. یافته‌ها: نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان داد که تمامی بارهای عاملی شاخص‌ها بالای ۰/۵ می‌باشند و بارعاملی شاخص‌ها، مطلوب است. بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل مدل پژوهش مشخص گردید بین هوش هیجانی و ادراک ریسک و هوش هیجانی و تمایل به ریسک رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین ارتباط مثبت و معنادار ویژگی‌های شخصیتی و ادراک ریسک و تمایل به ریسک مورد تأیید قرار گرفت. شواهدی مبنی بر وجود نقش تعدیلی از ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین هوش هیجانی با میزان ریسک‌پذیری یافت نشد. نتیجه‌گیری: یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر می‌تواند برای سرمایه‌گذاران بسیار حائز اهمیت باشد تا با اطلاع از ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی به بالاترین صرف ریسک دست یابند.

واژه‌های کلیدی: هوش هیجانی، ویژگی‌های شخصیتی، مالی رفتاری و ریسک‌پذیری.

¹ elham.ashari@yahoo.com

² rkhodabakhsh@alzahra.ac.ir

³ s.khomami@alzahra.ac.ir

مقدمه

بسیاری از افراد تصور می‌کنند در بازارهای مالی که از قواعد و قوانین خاصی پیروی می‌کنند، تنها عوامل اقتصادی و کمی بر روند بازار و قیمت‌ها اثر می‌گذارند. با بررسی الگوها و اطلاعات می‌توان به این نتیجه رسید که فاکتورهای دیگری مانند عوامل احساسی، خطاهای فکری، جهت‌گیری‌های رفتاری و... نیز می‌توانند بر روندها تأثیرگذار باشند [۱]. تصمیم‌های انسان همیشه منطقی نیست. حتی می‌توان گفت بیشتر اوقات، تصمیم‌های احساسی بیش از تصمیمات منطقی وجود دارد. بازارهای سرمایه و بورس نیز از این مسئله مستثنی نیستند و همین باعث ایجاد روندهای غیرعادی در بازار سهام می‌شود [۴]. رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی در بلندمدت، بدون توجه به سرمایه‌گذاری و عوامل مهم موجود در محیط سرمایه‌گذاری که بر آن تأثیر می‌گذارد، امکان‌پذیر نیست که یکی از این عوامل، ریسک و بازده سرمایه‌گذاری است [۳]. لذا برای درک مناسب از تصمیم‌های سرمایه‌گذاران که نهایتاً منجر به رفاه اقتصادی می‌شود، می‌بایست با مدل‌های مالی رفتاری آشنا شویم. یکی از موضوعات مالی- رفتاری که امروزه بسیار مدنظر پژوهشگران قرار گرفته، ریسک‌پذیری است. ریسک‌پذیری میزانی است که با آن افراد تشویق می‌شوند به ابتکار عمل روی آورند و کارهای مخاطره‌آمیز انجام دهند [۵]. از طرفی احساسات و حالات سرمایه‌گذاران بر ادراک او اثر می‌گذارند و به همین علت بر تصمیمات سرمایه‌گذاران و ریسک‌پذیری آن‌ها نیز مؤثر می‌باشند [۳۹]. همچنین براساس یافته‌های پژوهش‌های پیشین می‌توان اینگونه بیان کرد، بازده سهام باعث افزایش یا کاهش دقت پیش بینی سود مدیریت در سطح اطمینان بالا نمی‌گردد [۱۳]. لازم به ذکر است که عوامل متعددی در رفتار انسان‌ها و به تبع در رفتار سرمایه‌گذاران نقش دارد که شناخت هرچه دقیق‌تر این عوامل می‌تواند به فعالان حوزه سرمایه‌گذاری کمک شایانی نماید. از جمله این عوامل می‌توان به هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی اشاره کرد. عوامل روانی، تأثیرهای قابل توجهی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران دارند و همین مسائل روانی است که افراد را از درون با یکدیگر متمایز کرده است، ولی در پاره‌ای از اوقات این عوامل نسبت به عوامل بیرونی کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است [۲۰]. پرداختن به موضوع تأثیر ادراک ریسک و بازده بر رفتار سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه از آن جهت اهمیت دارد که سرمایه‌گذاری و گردش پول در این حوزه قابل ملاحظه است و با صنایع، سازمان‌ها و اقشار مختلف جامعه پیوند دارد. پژوهش حاضر با تأکید بر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیری تعدیلی در رابطه بین هوش هیجانی و سطح ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران سعی دارد شکاف موجود در تحقیقات گذشته را اعتلا بخشد. همچنین تفکیک ابعاد ریسک به ادراک ریسک و پذیرش ریسک در این پژوهش و ارتباط با سطح هوش هیجانی در طبقات مختلف ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران می‌تواند یک نوآوری، ارزیابی شود.

مبانی نظری

ریسک پذیری

ریسک‌پذیری یکی از متغیرهایی است که نقش مهمی در تصمیم‌گیری افراد بازی می‌کند [۳۶]. برای توصیف این سازه دو دیدگاه متفاوت وجود دارد. دیدگاه اول ریسک‌پذیری را به عنوان یک ویژگی شخصیتی تعریف می‌کند و به این موضوع اشاره دارد که گرایش به ریسک در شرایط مختلف و در طول زمان ثابت است [۳۷]. دومین دیدگاه ریسک‌پذیری را به عنوان گرایش یا تمایل رفتاری تعریف می‌کند. از این منظر، ریسک‌پذیری نه تنها از طریق ترجیح تحت تاثیر قرار می‌گیرد، بلکه قضاوت او در مورد اینکه پذیرفتن ریسک به منظور افزایش احتمال کسب بازده بیشتر چقدر با ارزش است نیز بر گرایش به ریسک اثرگذار می‌باشد [۳۱]. نتایج حاصل از بررسی ادبیات نشان دهنده این موضوع است که ریسک اقتصادی و ریسک مالی در کوتاه مدت و بلند مدت بر ریسک سقوط سهام اثرات مثبت دارد [۸]. نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بین سود و متغیرهای نوسان‌پذیری بازار و ریسک رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد [۱۱]. در پژوهش حاضر سطح ریسک‌پذیری را در قالب دو معیار ادراک ریسک و پذیرش ریسک تعریف می‌کنیم. ادراک ریسک عبارت است از چگونگی تعبیر و تفسیر اطلاعات پیرامون ریسک. به اعتقاد السن مدیران سرمایه‌گذاری حرفه‌ای و سرمایه‌گذاران فردی باتجربه دارای ادراک ریسک سرمایه‌گذاری مشابه هستند [۶]. ادراک ریسک سرمایه‌گذاران متخصص و مبتدی را می‌توان با ۵ فاکتور مناسب اصلی به شرح زیر بیان کرد [۳۰]: الف- عدم اطمینان نسبت به عرضه‌کنندگان سهام ب- نگرانی در مورد وقایع غیرمنتظره ج- نگرانی درباره تغییرات بازده د- شفاف نبودن اطلاعات ه- نقض مقررات. تمایل به ریسک عبارت است از احتمال درگیر شدن در یک فعالیت خاص و در مورد سرمایه‌گذاری عبارت است از میزان سرمایه‌گذاری شده در یک محصول مالی خاص [۶]. به نظر می‌رسد تمایل به ریسک و ادراک ریسک هر دو در تصمیم‌گیری مؤثر هستند، همچنین شواهد نشان می‌دهد که آن‌ها در تعامل با یکدیگر نیز هستند. با توجه به مفاهیم بیان شده در پژوهش حاضر به دنبال بررسی این موضوع هستیم که آیا ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی افراد در ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران تاثیر دارد یا خیر؟

ویژگی‌های شخصیتی

یکی از رایج‌ترین و جامع‌ترین نظریه‌های مطرح شده در باب شخصیت، نظریه پنج عاملی کاستم و مک کری می‌باشد. بر اساس این دیدگاه شخصیت ساختاری دارای سلسله مراتبی با ۵ بعد اصلی در بالاترین مرتبه و قابل فروگاهی به اجزا ا صفات رده پایین‌تر است. پنج عامل اصلی شخصیت شامل روان‌نژند‌گرایی، برونگرایی، تجربه‌پذیری، دلیل‌پذیر بودن و وجدان‌گرایی هستند [۳۰]. ابعاد ویژگی‌های شخصیت شامل میزان انطباق‌پذیری، برون‌گرایی، مسئولیت‌پذیری، گشودگی به تجربیات جدید و روان‌رنجوری است. میزان انطباق‌پذیری به معنای توانایی فرد در کنار آمدن با اطرافیان است. برون‌گرایی به معنی میزان پرحرفی، اجتماعی بودن، خوش‌مشرب، سرزنده و قاطع بودن است. وظیفه‌شناسی به معنای میزان قابل اعتماد بودن، مسئولیت‌پذیر بودن، سازمان‌یافته و منظم بودن است. گشودگی به میزان علایق و خلاقیت فردی بستگی

دارد و روان‌رنجوری به معنای توانایی فرد در تحمل استرس است [۳۳]. همچنین ادبیات پیشین منعکس کننده این موضوع است که بازده آتی سهام تابعی از سنجه مومنتوم به کار گرفته شده می‌باشد [۹]. با عنایت به مطلب بیان شده در پژوهش حاضر به دنبال بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی همچون برون‌گرایی، وجدانی بودن و ... بر سطح ریسک‌پذیری افراد هستیم. لذا می‌توان اینگونه تصور کرد که افراد برون‌گرا ممکن است تمایل به پذیرش ریسک بیشتری نسبت به افراد درون‌گرا داشته باشند. لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر سطح ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران است.

هوش هیجانی

هوش هیجانی گاهی به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا استراتژی‌های بهتری در تصمیم‌گیری اتخاذ نمایند [۲۸]. هوش هیجانی به معنی توانایی درگیر شدن با فرآیندهای پیچیده اطلاعات در خصوص احساسات خود و دیگران به منظور استفاده از این اطلاعات در راستای تفکر و رفتار مناسب است [۳۴]. هوش هیجانی به معنای توانایی شناسایی احساسات خودمان و دیگران در راستای ایجاد انگیزه، مدیریت صحیح احساسات در خود، دیگران و ارتباطات است. ابعاد مختلف هوش هیجانی شامل خودآگاهی، مدیریت احساسات، انگیزه همدلی و مهارت‌های اجتماعی است [۱۵]. خودآگاهی به معنای اینکه خلق و احساس خود را بشناسید. مدیریت احساسات یعنی بدانید که چطور احساسات ناراحت‌کننده خود را کنترل کنید. انگیزه یعنی توانایی تعیین اهداف خود و تلاش جهت دستیابی برای رسیدن به آن اهداف. همدلی به معنی توانایی درک احساسات دیگران. مهارت‌های اجتماعی به معنی توانایی سازگاری با دیگران. با عنایت به مطالب بیان شده در خصوص هوش هیجانی، مشخص می‌گردد این مفهوم می‌تواند تا حد زیادی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیرگذار بوده و آنها را در جهت اخذ تصمیمات منطقی‌تر یاری رساند زیرا ایشان پس از آشنایی با مفاهیم مرتبط با هوش هیجانی قادر خواهند بود، احساسات و هیجانات خود را در شرایط بسیار منفی یا بسیار مثبت در بازار سرمایه مدیریت نموده و از اقدام به تصمیمات هیجانی و لحظه‌ای دوری گزینند [۱۵]. لذا در این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر عوامل رفتاری همچون ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و تورش‌های رفتاری بر سطح تحمل ریسک سرمایه‌گذاران هستیم تا بتوانیم تصویر روشن‌تری از نقش عوامل رفتاری یاد شده و تأثیرات آنها بر ریسک‌پذیری و تصمیمات سرمایه‌گذاری در اختیار فعالین بازار سرمایه قرار دهیم فرضیه‌های پژوهش به شکل زیر تدوین می‌شود.

- ۱- بین هوش هیجانی و سطح ادراک ریسک سرمایه‌گذاران ارتباط معنی‌دار وجود دارد.
- ۲- بین هوش هیجانی و سطح پذیرش ریسک سرمایه‌گذاران ارتباط معنی‌دار وجود دارد.
- ۳- بین ویژگی‌های شخصیتی و سطح ادراک ریسک سرمایه‌گذاران ارتباط معنی‌دار وجود دارد.
- ۴- بین ویژگی‌های شخصیتی و سطح پذیرش ریسک سرمایه‌گذاران ارتباط معنی‌دار وجود دارد.
- ۵- ویژگی‌های شخصیتی بر رابطه بین هوش هیجانی و ادراک ریسک نقش تعدیلی ایفا می‌کند.
- ۶- ویژگی‌های شخصیتی بر رابطه بین هوش هیجانی و تمایل به ریسک نقش تعدیلی ایفا می‌کند.

پیشینه پژوهش

ناطق و زینبی [۱۸] (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر ادراک ریسک سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار؛ تحلیل نقش میانجی تمایل به ریسک پرداختند. نتایج نشان داد که تنها ویژگی‌های برون‌گرایی و گشودگی شخصیتی افراد از طریق تمایل به ریسک آنان بر ادراک ریسک این افراد تأثیر دارد. یعقوب‌پور و همکاران [۲۱] (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر فراساخت و خطاهای شناختی بر قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، با نقش تعدیلی افزایش اختیاری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که فراساخت بر صحت قضاوت سرمایه‌گذاران تأثیر معنی‌داری دارد. لاری دشت بیاض و محمدی [۱۶] (۱۳۹۶) در پژوهش خود به بررسی تأثیر هوش هیجانی بر عملکرد سبد سهام سرمایه‌گذار پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد بین هوش هیجانی، مدیریت هیجانات کارکنان با عملکرد سبد سهام سرمایه‌گذار رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. کنجکاو منفرد و همکاران [۱۴] (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی نقش متغیرهای روان‌شناختی و آگاهی بر تمایل به سرمایه‌گذاری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ریسک‌پذیری، اعتماد، خودکارآمدی و آگاهی سرمایه‌گذاران تأثیر معنی‌داری بر ریسک ادراک شده سرمایه‌گذاران دارند. مرادی و ایزدی [۱۷] (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر سواد مالی سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که چهار عامل ذهنیات فردی، اطلاعات حسابداری، اطلاعات اقتصادی و نیازهای مالی شخصی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در ایران، تأثیر دارند. بیات و آب‌چر [۳] (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی "ارتباط بین الگوهای تصمیم‌گیری و انتظارات سرمایه‌گذاران از ریسک و بازده سرمایه‌گذاری در ابزارهای مالی بر اساس مدل مارکوویتز" پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین حرفه‌ای‌گرایی سرمایه‌گذاران و ادراک ریسک و تمایل به ریسک رابطه مثبتی وجود دارد. بابلی و سالونی [۲۳] (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی "چگونه ویژگی‌های شخصیتی و تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران تصمیمات مربوط به سرمایه‌گذاری را تعیین می‌نماید؟" پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ارتباط مثبت بین تمایل متخصصان مالی و انتخاب سرمایه‌گذاری مخاطره‌آمیز‌داری‌های با ریسک بالا و ارتباط مثبت بین بینش پر اشتیاق متخصصان مالی و انتخاب‌های مخاطره‌آمیز آن‌ها وجود دارد. وانگ و همکاران [۳۸] (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان آیا شخصیت، تحمل ریسک مالی را در نسل پر زاد و ولد در آمریکا پیش‌بینی می‌نماید، پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که بچه‌های آن نسل با درجه برونگرایی بیشتر، ثبات عاطفی و گشودگی به تجربه، تحمل ریسک بالاتری دارند. بارتولی [۲۴] (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی ویژگی‌های شخصیتی و تحلیل پروفایل سرمایه‌گذاران پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد افراد بر اساس تجزیه و تحلیل پروفایل سرمایه‌گذار، تحمل ریسک بیشتری دارند و نظریه چشم انداز را نقض می‌کنند و از آمادگی بالایی برای تجارب جدید برخوردارند. بابلی و سالونی [۲۲] (۲۰۱۸) در مطالعه خود رابطه ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی را با میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران بررسی نمودند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد میان میزان ریسک‌پذیری با ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی رابطه معنی‌دار و قابل توجه دارد. کسو و هرشی [۲۹] (۲۰۱۷) تأثیرات تصمیمات سرمایه‌گذاران را مورد مطالعه

قرار داد. نتایج پژوهش نشان داد که خودآگاهی، مدیریت خود، و همدلی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران اثر دارد. چیترا و جایاشری [۲۵] (۲۰۱۵) به بررسی تأثیر عوامل رفتاری بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران: یک مطالعه با اشاره به بازار کالا" پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از این بود که تأثیر گمان و اعتقاد و انتخاب عقلانی با تجزیه و تحلیل فنی قابل توجه است و عامل ریسک‌گریزی و اتکا به نفس با تجزیه و تحلیل بنیادی رابطه دارد. نوای و همکاران [۳۵] (۲۰۱۲) رابطه متقابل میان هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی در میان مدیران مدرسه در مالزی را مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش نشان داد وظیفه‌شناسی و گشودگی در قبال تجارب و برون‌گرایی و میزان تطابق‌پذیری به طور مثبت و معنی‌داری با هوش هیجانی مدیران در ارتباط بوده است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر نوع روش تحقیق کمی بوده و طرح پژوهش از نوع همبستگی می‌باشد. این تحقیق از نوع توصیفی قیاسی با تأکید بر تحلیل ساختاری و بر اساس هدف از نوع کاربردی است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری در این پژوهش از سرمایه‌گذاران و خریداران و فروشندگان سهام و سایر اوراق بهادار در بازارهای مالی تشکیل می‌شود. روش شناسی مدل‌یابی معادلات ساختاری تا حدود زیادی مشابه برخی از ابعاد رگرسیون چند متغیری است [۱۲]. لذا می‌توان از روش‌های تعیین حجم نمونه در تحلیل رگرسیون چند متغیری برای تعیین حجم نمونه در مدل‌یابی معادلات ساختاری نیز استفاده نمود [۱۹]. با وجود آنکه در مورد حجم نمونه لازم برای تحلیل عاملی و مدل‌های ساختاری توافق کلی وجود ندارد، اما به زعم بسیاری از پژوهشگران حداقل حجم نمونه لازم ۲۰۰ می‌باشد [۷]. در پژوهش حاضر پس از ارسال الکترونیکی لینک پرسشنامه به فعالان بازار بورس از جمله کارشناسان سرمایه‌گذاری، کارکنان شرکت‌های کارگزاری، برخی مشتریان شرکت‌های کارگزاری و مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری از طریق شبکه‌های پیام‌رسان تعداد ۲۰۰ پرسشنامه قابل استناد استخراج گردید. لذا روش نمونه‌گیری پژوهش حاضر از نوع در دسترس می‌باشد.

ابزار گردآوری و اندازه‌گیری داده‌های پژوهش

در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد استفاده شده است. پرسشنامه میان حسابرسان شاغل در موسسات حسابرسی خصوصی و سازمان حسابرسی توزیع شد. پرسش‌نامه ابتدا توسط ۱۰ نفر حسابرسان مستقل که بیش از ۱۰ سال سابقه کار حرفه‌ای داشتند، تکمیل شد. با انجام این کار، پرسش‌نامه تقویت گردیده و هم‌چنین قابل فهم بودن گزاره‌های آن بهبود یافت. پرسش‌نامه اسفاده شده در پنج بخش طراحی شده است، بخش اول شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شامل سن، جنسیت، شغل، سابقه خرید و فروش سهام، درآمد ماهانه از خرید و فروش سهام، ثروت، گواهینامه‌های حرفه‌ای، رشته تحصیلی، دوره‌های آموزشی گذرانده شده و سطح تحصیلات می‌باشد و چهار بخش بعدی به ترتیب شامل گویه‌های مربوط برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی، ادراک ریسک و تمایل به ریسک

ارائه شده است. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی شد که مقداری بالای ۰/۷ حاکی از پایایی درونی مناسب آنها بود. روایی پرسشنامه نیز از طریق دو معیار روایی صوری و روایی همگرا بررسی شد که روایی صوری با توجه به نظر استادان انجام گرفت. برای بررسی روایی همگرا از معیار میانگین واریانس مشترک استفاده شد. مقدار میانگین واریانس مشترک بالای ۰/۵ روایی همگرای قابل قبولی را نشان می‌دهد [۲۶]. مقادیر آلفای کرونباخ و میانگین واریانس مشترک در جدول (۱) نشان داده شده است.

جدول (۱): روایی و پایایی روایی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین واریانس استخراج شده	ضریب آلفای کرونباخ
ادراک ریسک	۰/۵۵۰	۰/۹۰۹
تمایل به ریسک	۰/۵۴۹	۰/۸۲۳
هوش هیجانی	۰/۷۸۰	۰/۹۲۹
ویژگی‌های شخصیتی	۰/۷۳۰	۰/۹۰۱

مدل پژوهش و متغیرهای پژوهش

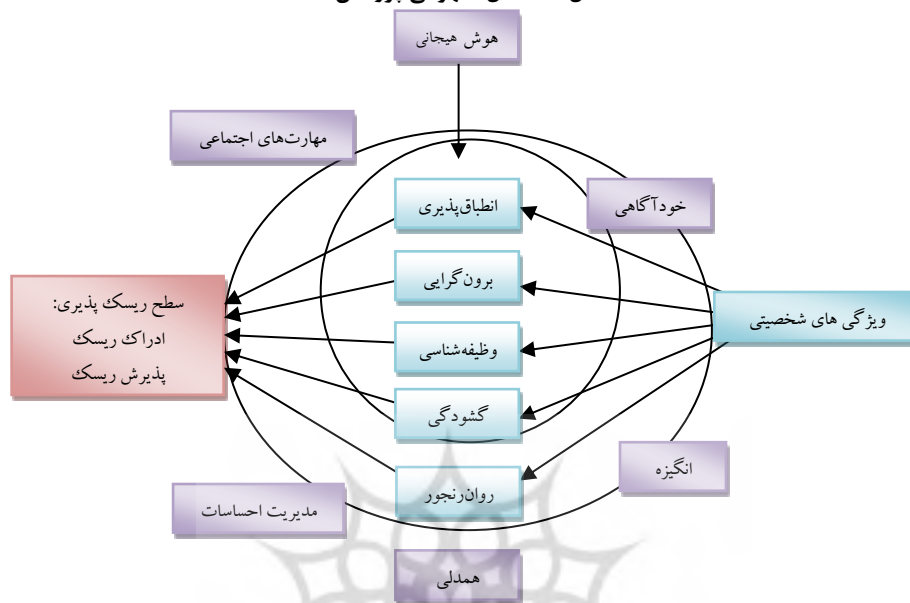
ویژگی‌های شخصیتی: متغیر مستقل است و توسط پرسشنامه NEO FFI مک کری و کاستا [۱۸] (۱۹۸۶) اندازه‌گیری گردید. هوش هیجانی: متغیر مستقل می‌باشد و توسط پرسشنامه هوش هیجانی ۳۳ سؤالی گلمن اندازه‌گیری گردید. ریسک‌پذیری: متغیر وابسته است. پرسشنامه‌های مورد استفاده شامل پرسشنامه تمایل به ریسک ۱۲ سؤال و پرسشنامه ادراک ریسک ۲۲ سؤال که در کل شامل ۳۴ سؤال ۵ گزینه‌ای می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی مربوط به پاسخ دهندگان در جدول شماره ۲ و آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۳ ارائه شده است. همان گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، بیش از ۷۰ درصد پاسخ دهندگان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری هستند. این درصدها مصداق این موضوع است که اکثریت شرکت‌کنندگان با مفاهیم مالی رفتاری آشنا هستند. حدود ۶۰ درصد از پاسخ دهندگان دارای مدارک حرفه‌ای هستند که نشان می‌دهد افراد نمونه علاوه بر تحصیلات، دارای بینش کافی در مورد مسائل حرفه‌ای مربوط به حسابداری و مالی هستند.

شکل (۱): مدل مفهومی پژوهش

جدول (۲): آمار توصیفی مربوط به پاسخ دهندگان

شاخص	متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
سن	تا ۳۰ سال	۴۶	۰,۲۳	۴۶
	بین ۳۰ تا ۴۰	۱۱۲	۰,۷۴	۱۵۸
	بین ۴۰ تا ۵۰	۴۰	۰,۲	۱۹۸
	بیش از ۵۰	۲	۰,۰۱	۲۰۰
تحصیلات	لیسانس	۶۰	۰,۳۰	۶۰
	فوق لیسانس	۱۰۸	۰,۵۴	۱۶۸
	دکتر	۳۲	۰,۱۶	۲۰۰
سابقه خرید و فروش سهام	تا ۴ سال	۱۲۷	۰,۶۳۵	۱۲۷
	بین ۴ تا ۱۲ سال	۵۲	۰,۲۶	۱۷۹
	بین ۱۲ تا ۱۶ سال	۱۷	۰,۰۸۵	۱۹۶
گواهینامه های حرفه ای	بیش از ۱۶ سال	۴	۰,۰۲	۲۰۰
	گواهینامه های بازار سرمایه	۳۵	۰,۱۷۵	۳۵
	حسابداری و حسابرسی	۶۹	۰,۳۴۵	۱۰۴
	گواهینامه فنی و مهندسی	۱۰	۰,۰۵	۱۱۴
	ندارم	۸۶	۰,۴۳	۲۰۰

جدول (۳): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	حداقل	حداکثر
تمایل به ریسک	۲۰۰	۲/۷۵۱	۰/۵۰۹	۰/۲۵۹	۱/۳۳۳	۴/۳۳۳
ادراک ریسک	۲۰۰	۲/۹۴۸	۰/۵۰۶	۰/۲۵۶	۱/۵	۴/۵۴۵
هوش هیجانی	۲۰۰	۲/۹۸۶	۰/۴۷۰	۰/۲۲۱	۱/۸۱۸	۴/۳۶۴
ویژگی‌های شخصیتی	۲۰۰	۲/۷۲۰	۰/۵۰۹	۰/۲۵۹	۱/۵۰۰	۴/۱۳۳

بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

با توجه به نتایج **Error! Reference source not found.** (۴)، از آنجا که مقدار سطح معنی‌داری برای تمام متغیرها کوچکتر از مقدار خطا یعنی ۰/۰۵ است، متغیرها از یک توزیع غیر نرمال در سطح جامعه آماری پیروی می‌کنند. بنابراین، برای اجرای تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری می‌بایست از روش حداقل مربعات جزئی استفاده نمود.

جدول (۴): بررسی نرمال بودن متغیرها

عامل	آماره آزمون	آماره تصمیم‌گیری	نتیجه‌گیری
ویژگی‌های شخصیتی	۰/۰۹	۰/۰۴۲	نرمال نیست
هوش هیجانی	۰/۱۰۱	۰/۰۰۳	نرمال نیست
ادراک ریسک	۰/۱۰۵	۰/۰۰۱	نرمال نیست
تمایل به ریسک	۰/۰۸۹	۰/۰۱۵	نرمال نیست

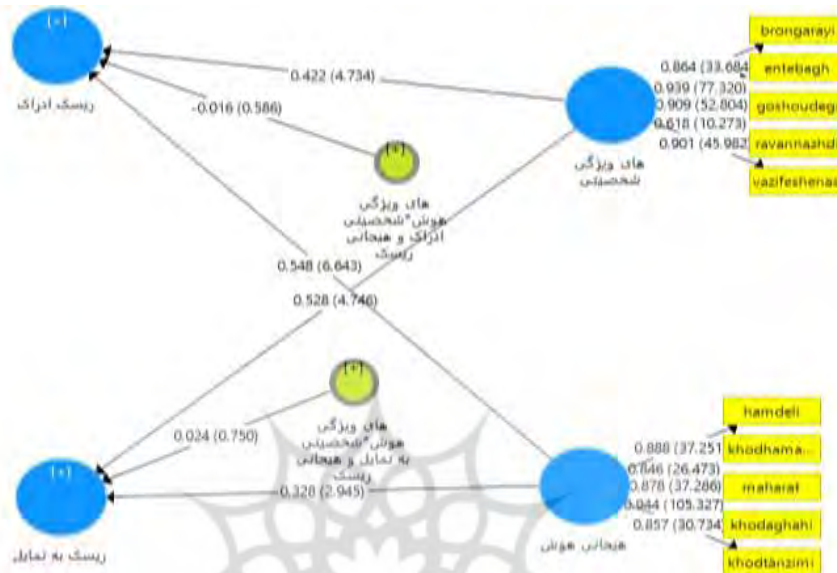
نتایج آزمون فرضیه‌ها

همانطور که از خروجی نرم افزار ضرایب معنی‌داری مشاهده می‌شود، در جدول (۵) نتایج اثرات متغیرهای مدل گزارش شده است.

جدول (۵): نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها

شرح	ضریب مسیر	انحراف معیار	آماره t (معنی‌داری)	معنی‌داری مسیر
هوش هیجانی -> ادراک ریسک	۰/۵۴۸	۰/۰۸۳	۶/۶۴۳	۰/۰۰۰
هوش هیجانی -> تمایل به ریسک	۰/۳۲۸	۰/۱۱۲	۲/۹۴۵	۰/۰۰۳
ویژگی‌های شخصیتی -> ادراک ریسک	۰/۴۲۲	۰/۰۸۹	۴/۷۳۴	۰/۰۰۰
ویژگی‌های شخصیتی -> تمایل به ریسک	۰/۵۲۸	۰/۱۱۱	۴/۷۴۶	۰/۰۰۰
ویژگی‌های شخصیتی*هوش هیجانی -> ادراک ریسک	-۰/۰۱۶	۰/۰۲۷	۰/۵۸۶	۰/۵۵۸
ویژگی‌های شخصیتی*هوش هیجانی و -> تمایل به ریسک	۰/۰۲۴	۰/۰۳۱	۰/۷۵۰	۰/۴۵۴

شکل (۲) نتایج آزمون معناداری

نتیجه گیری

سرمایه‌گذار، برای رسیدن به اهداف مالی ترکیبی از دستگاه‌های فیزیولوژیکی و روانی را به کار می‌برد. دستگاه‌های روانی مبتنی بر هیجانات و شهود (هوش هیجانی) است [۲۸]. برای سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی استفاده از هوش هیجانی در طول نوسانات ویژه بازار، بسیار حائز اهمیت است. با توجه به نتایج آزمون فرضیه‌ها، مشاهده می‌شود بین هوش هیجانی و ادراک ریسک، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، لذا فرضیه اول در سطح اطمینان ۰/۹۵ رد نمی‌شود. همچنین نتایج آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و تمایل به ریسک رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و دلیلی برای رد فرضیه دوم وجود ندارد. نتایج فرضیه‌های فوق موید یکی از اصول مطرح در مالی رفتاری است که بیان‌کننده آن است که رفتار سرمایه‌گذاران صرفاً تحت تاثیر عقلانیت محض قرار ندارد، بلکه عوامل عاطفی هیجانی یا به عبارت بهتر روان‌شناختی در تصمیمات افراد مؤثر است [۲۸]. با توجه به نتایج فرضیات فوق می‌توان به پژوهشگران آتی پیشنهاد داد عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مختلف علی‌الخصوص صندوق‌های سهمی با توجه به هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی مدیران ایشان را مورد ارزیابی و پژوهش قرار دهند. همچنین به عنوان دستاورد کاربردی ناشی از نتایج می‌توان به شرکت‌های سرمایه‌گذاری، تامین سرمایه، کارگزاری و شرکت‌های مشاوره پیشنهاد کرد در انتخاب تحلیل‌گران خود از نتایج این پژوهش استفاده نمایند و تیپ‌های شخصیتی و هوش هیجانی ایشان را قبل از استخدام مورد بررسی قرار دهند.

نتایج پژوهش حاضر با تحقیقات بابلی و سالونی [۲۲] که رابطه ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی با میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران را بررسی نموده بودند هم سو است. با توجه به نتایج آماری ناشی از فرضیه سوم می‌توان نتیجه گرفت بین ویژگی‌های شخصیتی و ادراک ریسک، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و فرضیه مورد نظر در سطح اطمینان ۰/۹۵ رد نمی‌شود. همچنین با توجه به نتایج آماری ناشی از فرضیه چهارم می‌توان بیان کرد بین ویژگی‌های شخصیتی و تمایل به ریسک رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و فرضیه مورد نظر در سطح اطمینان ۰/۹۵ رد نمی‌شود. فعالان اقتصادی برخلاف تئوری‌های نئوکلاسیک منطقی عمل ننموده و به خاطر ترجیحاتشان یا به دلیل خطاهای شناختی یا ویژگی‌های شخصیتی کاملاً منطقی نیستند. عواملی همچون ویژگی‌های شخصیتی با تأثیر بر درک و تمایل سرمایه‌گذاران بر ریسک، می‌تواند بر سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران مؤثر واقع شود. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان به پژوهشگران پیشنهاد کرد تا رابطه میان جنسیت و دین‌داری اشخاص را با سطح ریسک‌پذیری اشخاص مورد بررسی قرار دهند. همچنین می‌توان به عنوان پیشنهاد کاربردی ناشی از نتایج فوق پیشنهاد داد نهاد‌های مختلف برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی منظم در خصوص عناوین مرتبط با هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی در نهاد‌های فعال در بازار سرمایه مورد نظر را مورد بررسی قرار دهند. نتایج پژوهش حاضر با تحقیقات بارتولی [۲۴] که به بررسی ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و پروفایل سرمایه‌گذاران پرداخته بود و بابلی و سالونی [۲۲] هم سو است. با توجه به نتایج آماری ناشی از فرضیه پنجم پژوهش مشاهده می‌شود ضریب مسیر بین متغیر تعاملی (ویژگی‌های شخصیتی × هوش هیجانی) و ادراک ریسک، برابر $-0,016$ می‌باشد که با ضریب معنی‌داری ($T\text{-value} = 0,586$) در سطح $0/05$ معنی‌دار نشده است ($T\text{-value} > 1.96$). بنابراین فرضیه پنجم تأیید نمی‌گردد، یعنی ویژگی‌های شخصیتی بر رابطه بین هوش هیجانی و ادراک ریسک نقش تعدیلی ایفا نمی‌کند. همچنین با توجه به نتایج آماری ناشی از فرضیه ششم، مشاهده می‌شود ضریب مسیر بین متغیر تعاملی (ویژگی‌های شخصیتی × هوش هیجانی) و تمایل به ریسک، برابر $0,024$ می‌باشد که با ضریب معنی‌داری ($T\text{-value} = 0,750$) در سطح $0/05$ معنی‌دار نشده است. بنابراین فرضیه ششم تأیید نمی‌گردد، یعنی ویژگی‌های شخصیتی بر رابطه بین هوش هیجانی و تمایل به ریسک نقش تعدیلی ایفا نمی‌کند. در توجیه چرایی این موضوع می‌توان بیان کرد، هر فردی ویژگی‌های شخصیتی خود را دارد و دارای سوگیری‌های رفتاری متفاوت است. همچنین، تحمل ریسک به ویژگی‌های شخصیتی افراد بستگی دارد. لذا مهمترین مساله این است که سرمایه‌گذاران باید از شخصیت خود، سوگیری‌های روانی و هوش هیجانی آگاهی و شناخت داشته باشند. برخی از محدودیت‌های این پژوهش عبارتند از: ۱- از آنجا که به دلیل شیوع ویروس کووید ۱۹، پرسش‌نامه‌ها از طریق لینک آنلاین در شبکه‌های اجتماعی در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفته است، امکان اخذ نظرات آن دسته از آزمودنی‌ها که دسترسی به شبکه‌های اجتماعی نداشته‌اند، میسر نبوده

است. ۲- نمونه‌گیری براساس آزمودنی‌های در دسترس صورت پذیرفته است. ۳- با توجه به اینکه پاسخگویی به سوالات پرسشنامه‌ها به صورت اینترنتی بوده است، امکان فراهم کردن شرایط نسبتاً یکسان محیطی مهیا نبوده است.

فهرست منابع

۱. ایزاری، مهدی؛ صمدی، سعید؛ و تیموری، هادی، (۱۳۸۷). "بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در سهام در بورس اوراق (مطالعه موردی: بورس اوراق بهادار منطقه ای اصفهان)", **نشریه جستارهای اقتصادی**، ۵ (۱۰)، ۱۳۷ تا ۱۶۲.
۲. آقایی، محمد علی؛ و مختاریان، امید، (۱۳۸۳). "بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران". **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**. ۳۶ (۲)، ۳ تا ۲۵.
۳. بیات، علی؛ و آب‌چر، بهجت، (۱۳۹۴). "ارتباط بین الگوهای تصمیم‌گیری و انتظارات سرمایه‌گذاران از ریسک و بازده سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی بر اساس مدل مارکویتز"، **فصلنامه علمی و پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری**، ۴ (۱۶)، ۱۹۰ تا ۱۷۳.
۴. پمپین، میشل ام. (۱۳۹۴). "دانش مالی رفتاری و مدیریت دارایی" (مترجم احمد بدری). تهران: کیهان.
۵. تهرانی، رضا؛ طالب‌نیا، قدرت‌ا...؛ و جلیلی، صابر، (۱۳۸۵). "ارزیابی میزان اتکاء معامله‌گران بورس اوراق بهادار تهران به اطلاعات حسابداری غیر حسابداری در تصمیمات سرمایه‌گذاری". **تحقیقات مالی**. ۲۱ (۲): ۴۶ تا ۲۷.
۶. جوکار، حامد؛ شایسته‌واردی، سیده؛ علامه‌حائری، فریدالدین؛ و شریفی‌رنانی، حسین، (۱۳۹۳). "بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر ریسک‌گریزی سرمایه‌گذاران (مطالعه موردی: بازار ورس اوراق بهادار تهران)". اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد (ICMAE2015) مؤسسه بین‌المللی علوم و فناوری حکیم عرفی، شیراز، ایران.
۷. حبیبی، آرش؛ و عدن‌ور، مریم، (۱۳۹۶). "مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی (آموزش کاربرد نرم‌افزار LISREL)". سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی. تهران
۸. دارابی، رویا؛ سرایی، سمیرا؛ و تقوی، فاطمه، (۱۴۰۰). تأثیر عدم اطمینان سیاست اقتصادی با استفاده از معیارهای ریسک مالی و ریسک اقتصادی بر ریسک سقوط سهام. **مطالعات حسابداری و حسابرسی**. انجمن حسابداری ایران، ۱۰ (۴۰)، ۴۷-۶۲.

۹. دولو، مریم؛ جوادیان، بهاره؛ و بسطامی، فاطمه، (۱۴۰۰). زمانبندی بالاترین قیمت ۵۲ هفته و بازده مقطعی سهام. **مطالعات حسابداری و حسابرسی**. انجمن حسابداری ایران، ۱۰ (۳۹)، ۳۴-۲۱.
۱۰. راعی، رضا؛ و فلاح پور، سعید، (۱۳۸۳). "رفتاری رویکردی متفاوت در حوزه مالی". **پژوهش‌های مالی**. ۶ (۲): ۱۰۶ تا ۷۷.
۱۱. صراف، فاطمه؛ هاشمی‌نژاد، شبنم؛ و سودی، گیتا، (۱۴۰۰). نوسان‌پذیری بازار، تمایلات سرمایه‌گذاران و استراتژی مومنتوم. **مطالعات حسابداری و حسابرسی**. انجمن حسابداری ایران، ۱۰ (۳۸)، ۵۳-۶۸.
۱۲. قاسمی، وحید، (۱۳۹۰). "برآورد حجم بهینه نمونه در مدل‌های معادله ساختاری و ارزیابی کفایت آن برای پژوهشگران اجتماعی". **مجله جامعه‌شناسی ایران**. ۱۲ (۴): ۱۳۸ تا ۱۶۱.
۱۳. قدر دان، احسان؛ همتیان، ام‌البنین؛ و مقدم، عبدالکریم، (۱۴۰۰). بررسی نقش بازده سهام بر دقت پیش‌بینی‌های مدیریت با تعدیل‌کنندگی عدم تقارن اطلاعاتی. **مطالعات حسابداری و حسابرسی**. انجمن حسابداری ایران، ۱۰ (۴۰)، ۶۳-۸۰.
۱۴. کنجکاو منفرد، امیررضا؛ فتحی، سعید؛ و رنجبریان، بهرام، (۱۳۹۵). بررسی نقش متغیرهای روانشناختی و آگاهی بر تمایل به سرمایه‌گذاری با تأکید بر نقش واسطه‌ریسک ادراک شده. **فصلنامه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار**، ۹ (۳۰): ۱۵ تا ۲.
۱۵. گلמן، دانیل (۱۳۹۲). هوش هیجانی (ترجمه غلامحسین خانقایی). تهران: نسل نو اندیش.
۱۶. لاری دشت بیاض، محمود؛ محمدی، شعبان؛ و معین‌نژاد، بهراد، (۱۳۹۶). "تأثیر هوش هیجانی بر عملکرد سبد سهام سرمایه‌گذار". **پژوهش‌های نوین در حسابداری و حسابرسی**. ۱ (۳): ۱۱۹ تا ۹۹.
۱۷. مرادی، جواد؛ و ایزدی، منصوره، (۱۳۹۴). "بررسی تأثیر سواد مالی سرمایه‌گذاران بر تصمیم سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار". **فصلنامه دانش سرمایه‌گذاری**. ۴ (۱۳)، ۱۴۹ تا ۱۲۷.
۱۸. ناطق، احمد؛ و زینبی، ناصر، (۱۴۰۰). "تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر ادراک ریسک سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار؛ تحلیل نقش میانجی تمایل به ریسک". **مجله پیشرفت‌های حسابداری و سرمایه‌گذاری**، ۲ (۴): ۳۳ تا ۵۴.
۱۹. هومن، حیدرعلی، (۱۳۸۴). "مدلیابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل". تهران: سمت.
۲۰. وکیلی فرد، حمیدرضا؛ فروغ‌نژاد، حیدر؛ و خوشنود، حیدر، (۱۳۹۲). "ارزیابی رفتار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران با روش فرایند تحلیل شبکه‌ای". **فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی**. ۱ (۲): ۳۴ تا ۱۹.

۲۱. یعقوب پور، کریم؛ جبارزاده کنگرلوئی، سعید؛ بحری ثالث، جمال؛ و قلاوندی، حسن، (۱۳۹۹). "تاثیر فراشناخت و خطاهای شناختی بر قضاوت و تصمیم گیری سرمایه گذاران: نقش تعدیلی افشای اختیاری". **دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)**. ۱۳ (۴۶): ۷۹ تا ۹۵.
22. Bbb,, .. nnd ooon,, R. (2018). "oo w do emoooonll iniiii i nnee and bhhvvoøll biases of invooos drrrr mnre thrrr invttt ment dccssoons?" **Rajagiri Management Journal**. 14 (1), 35-47
23. Babli, D. and ooon,, R. (2020). "oo Prrsontttt y Trssssnnd Emoooonll Ineeiignnee of Inv""""rs eeermmre Thrrr Rsk Torrrnee?" **Management and Labour Studies**. 43 (1), 88-99
24. Bortoli, D. Costa, N. Goulart, M. and Campara, J. (2019). "Personality traits and nvesoør pfoeeennllysis.. **A behavioral finance study**. 14(3): 1 – 18.
25. Chirra ,.. Jyyashree, T. (2015). "Influenee of bhhavooørll fccors on nvoooos dccssoon making: A aase suudy wihh rffreneee oo commodtty mrrk""". **International Journal in Management and Social Science**. 3 (4): 576-590.
26. oorn,,, C. nnd Lrrkk,, .. (1981). "Evaluating structural equation modeling with unobsrvdd vrrbbss nnd meuummnt rror.. **Journal of Marking Research**, 18(1), 39-50.
27. uurr, R. (2000). "Bhhvvoøll nriinee nnd The oooree of Aph""". **Journal of Pension Plan Investing**. 2 (3): 1-26
28. Golmen, D. (1995). "Emoooonll Iniiii i nnee, Why tt aan mrrrr more hlan I... New York: Bantambook
29. sss o, H nnd rrr shey. ... (2017). "Workng Adulss' ee ccognooos Rgrrdnrg nnnanlll l aanning for Rrrremn... **Work, Aging and Retirement**, 3 (1): 77-88.
30. Klaczynski, P. A. (2005). "ee ooognioon and Cogniive rrr bblttty: A Two-Proeess oo dll of ecc sson Mkkng and tts ee vooømen... In J. E. Jccobs & P. A. Klaczynski (Eds.), The Development of Decision Making in Children and Adolescents. Mah wah, NJ: Erlbaum. 39-76.
31. Mahmoudi, .. hhrkvvand, .. ADD rrrr rr.. (2011). "oo w oo Invooos Raatt ooThe Errnrgs nn nouneemess?" **International Research Journal Of Finance And Economics**. 70 (1): 145-152.
32. cc Cree, R. Cos,, P. ADD Bush, .. (1986). "Evuuuannng comprhnnsvveness in personality systems: The California Q-set and the five-fccor mod.... **Journal of personality**. 54 (2): 430-462.
33. cc Cree, R. ADD Cos,, P. (1990). "A ooneempdddvvssoon of EEO vvve oooøø Invenocy.. **Personality and Individual Diffrences**. 36 (3). 587-596.
34. Myers, J. Sweeney, T. AND Wttmrr, .. (2000). "The wheel of wll nress oounsenng for wll nsss: a hossæccmodll for rraatmnt pnnmrg.. **Journal of counseling & Development**, 78 (3): 251 -267.

35. Nawi, M. Hamsan, .. (2012). "Inrrr roooooashpbtween emooooall inlllll ggnnee nnd prrsontttt y rtttt of dduaaocr ddddr s.. **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences.** 2 (5): 223- 237.
36. Rhhjj ,, .. nnd hh immn, B. (2020). "oo w do mnooooall nrlllll ignnee nnd bhhvooæll biases of investors determine their investment decisions?". **Rajagiri Management Journal.** 14 (1): 35-47.
37. Schneider, S. Lopes, L. (1986). "Rjj ccooon nnprffrnnee. undrr rskk: who nnd when may sugttt why.. **Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance.** 12 (4): 535-548.
38. Wang, C. Zheyng, Y. Abed, G. (2019). "oo ss prrsontttt y prddttt finanllll lskk tolerance of pre-rrrrree bbby boomrrs?.. **Journal of Behavioral and Experimental Finance.** 23 (1): 67- 98.
39. Wbbrr, E. Bssss A. nn d B,,, .. (2002). "A domnnn specific risk- attitude scale: ee uuuring risk prreepoon and bhhvooærs.. **Journal of Behavioral Decision Making.** 15(4): 263-290.

Personality Traits, Emotional Intelligence of Investors and Their Risk Tolerance

Elham Ashari¹

Master of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran

Roshanak Khodabakhsh (PhD)²©

Associate Professor Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology Alzahra University, Tehran ,Iran

Sanaz Khomami (PhD)³

Postdoctoral researcher Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology Alzahra University, Tehran ,Iran

(Received: 8 April 2022; Accepted: 13 June 2022)

Objective: There are many different investment options available in the market today and investors always prefer the investment option that fits their personality traits, risk preferences and expected returns. Risk tolerance is also affected by the personality traits and emotional intelligence of investors. Thus, the present study deals with the relationship between personality traits, emotional intelligence and risk tolerance. **Methods:** The present research is a quantitative research method and the research design is correlational. This research is of descriptive-deductive type with emphasis on structural analysis and based on purpose of applied type. Data were collected from 200 stock exchange investors through an online questionnaire. **Results:** The results of hypothesis testing showed that all factor loads of indicators are above 0.5 and the factor load of indicators is desirable. Based on the results obtained from the analysis of the research model, it was found that there is a positive and significant relationship between emotional intelligence and risk perception and emotional intelligence and willingness to risk. Also, a positive and significant relationship between personality traits and risk perception and risk appetite was confirmed. No evidence was found for a modulatory role of personality traits in the relationship between emotional intelligence and risk-taking. **Conclusion:** The findings of the present study can be very important for investors to achieve the highest risk by knowing their personality traits and emotional intelligence.

Keywords: Emotional Intelligence, Personality Traits, Risk Tolerance, Behavioral Finance.

---

¹ elham.ashari@yahoo.com

² rkhodabakhsh@alzahra.ac.ir ©(corresponding author)

³ s.khomami@alzahra.ac.ir